

מהיצירה התורנית של מרן הרב הראשי לישראל

הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל

הוצאת "האידרא רבה" ולמשכל – הוצאה לאור מיסודן של ידיעות אחרונות וספרי חמד, הוציאו לאור בשנה האחרונה, מהדורה חדשה ומתוקנת של חלק נכבד מסדרת ספריו של מורנו ורבנו הרב הראשי לישראל הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל, לקראת יום השנה ה"ז להסתלקותו לגנזי מרומים.

הרב זצ"ל שהיה בקי עצום במקורות, משל כל התורה הייתה פרוסה לפניו כמפה, ברוב גאוניותו, עסק בתחומים רבים וכתב מאמרים ותשובות הלכתיות לכל תלמידי החכמים שפנו אליו בכל עניין ועניין, רבנן ותלמידיהון, שהכירו אותו ואת יצירתו התורנית הנפלאה. בישיבות רבות ובבתי מדרש שונים, לומדים את כתבי הרב ועורכים אותם לספרים יקרי ערך, בכמותם ובאיכותם הנדירה. הספרים עוסקים בכל התחומים ובכל מקצועות התורה וענפיה.

בן י"ז שנים היה כאשר חיבר את ספרו הראשון "נזר הקודש" על הרמב"ם, הלכות פסולי המוקדשים (ירושלים, תרצ"ה). על ספר זה קיבל את הסכמתם של הרב קוק זצ"ל ושל רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל שכינהו "אהובי חביבי, העילוי הנפלא רך בשנים ואב בחכמה, הרב הגאון החרף ובקיא בש"ס וראשונים... מן היחידים המצוינים בדור...". מספר שנים לאחר מכן, הופיע ספרו הגדול "שערי טהרה" על מסכת מקוואות, המהווה חיבור בדומה לתלמוד בבלי למשניות על מסכת זו, ובו לקט מכל מקורות הש"ס וספרות חז"ל.

הרב זצ"ל, הוציא מהדורה חדשה של התלמוד הירושלמי עם פירוש חדש המיוסד על תיקוני הנוסחאות לפי כתבי יד וספרי הגאונים הראשונים. הכרך הראשון של "הירושלמי המפורש" היה מסכת ברכות. כאות הוקרה למפעל זה של הרב, הוענק לו פרס ישראל וספרות תורנית לשנת תשכ"א.

כמו כן, חיבר את הספר הגדול "הירושלמי והגר"א" – יצירת מופת מדהימה בהעמקה ובהיקף המקורות, הספר נדפס בשנת תשנ"א בירושלים.

מדהים לסקור את שפע הספרים שחיבר הרב ולכתוב עליהם דברי הערכה. כמובן, לא באנו חלילה, לנסות ולהעריך הערכות ולתת תארים למי שהיה למעלה מכל התארים וההערכות. מו"ר הרב גורן זצ"ל היה מגדולי פוסקי הדור והיה ידוע בפסיקתו האמיצה והמקורית בנושאי צבא ומלחמה ובנושאים הלכתיים בחיי מדינת ישראל. גם המתנגדים לפסיקותיו – לא יכלו להכחיש את גדלותו בתורה, בקיאותו הרבה בכל מקצועות התורה ולמדנותו המעמיקה בכל שאלה ובעיה, גדולה וקטנה.

נציין כאן, כי מסגרת זו קצרה מלפרט את יצירתו הגדולה ואינה מאפשרת סקירה מפורטת של כל הספרים שיצאו לאור עד עתה. אי לכך, נתייחס רק לעשרת הספרים האחרונים שיצאו לאור בשנה האחרונה, במהדורה החדשה, המיוחדת והמפוארת, ואלו הם:

תורת המועדים – הופיע בשנת תשכ"ד והוא ספר ראשון לסדרת ספרים מקיפה על המועדים וחגי ישראל. אחר כך הופיעו "תורת השבת והמועד" בשנת תשמ"ב ו"מועדי ישראל" בשנת תשנ"ד.

תורת המדינה – מחקר הלכתי היסטורי בנושאים העומדים ברומה של מדינת ישראל מאז תקומתה. הספר נכתב והושלם ע"י מו"ר ויצא לאור לאחר עלייתו לגנזי מרומים. נערך והותקן לדפוס ע"י חתנו ד"ר ישראל תמרי הי"ו.

מועדי ישראל – הספר מכיל ארבעים ותשעה מאמרים על חגי ישראל. יסודותיו של כל חג ומועד, שרשיו ומקורותיו ההלכתיים, בנגלה ובנסתר. הספר נכתב, כאמור, ע"י מו"ר ויצא לאור במהדורה חדשה ומתוקנת שכוללת מראי מקומות, בשנת תשנ"ז.

תורת המקרא – דרשות על פרשות השבוע. הספר הראשון שנערך וסודר כולו לאחר הסתלקותו של הרב זצ"ל לגנזי מרומים, יצא לאור לקראת יום הזכרון הראשון להסתלקות הרב. בשנת תשנ"ו. הספר הזה וכן ספרים רבים אחרים מכתבי הרב נערכו ע"י הרב מיכה הלוי שליט"א, הרב הראשי לעיר פתח-תקוה.

תורת הפילוסופיה – הספר מכיל ארבעה פרקים מתוך הנושאים שהרב זצ"ל הרצה עליהם בטכניון בחיפה, בשנים תשכ"ו-תשכ"ח: תורת המדינה בהיסטוריה היהודית, עקרונות הפילוסופיה היהודית, תולדות הפילוסופיה היהודית ותורת ההיגיון לרמב"ם. מלבד לעובדה שהרב זצ"ל היה תלמיד חכם, ענק שבענקים בש"ס ובפוסקים, בקי גדול בתורה שבנגלה ובנסתר, מתגלה בספר זה שהיה גם בקי עצום במדעים, פילוסופיה כללית, מתמטיקה ולימודים קלסיים כללים.

משנת המדינה – ספר מאמרים בנושא תורה ומדינה הנוגעים לבעיות הלכתיות בחברה הישראלית והקשורות לקיומה היהודי של מדינת ישראל. גם ספר זה נערך ע"י הרב מיכה הלוי שליט"א וצוות העורכים בישיבת "האידרא רבה". יצא לאור בשנת תשנ"ט, לקראת יום השנה הרביעי לעליית מו"ר הרב גורן זצ"ל לגנזי מרומים.

תורת הרפואה – מחקרים הלכתיים בנושאי רפואה. הספר מבוסס על פסקי הלכה ובירורים הלכתיים שכתב מו"ר זצ"ל, בנושאי יסוד בתחום הרפואה. כגון: השתלת איברים במדינת ישראל, הפריה מלאכותית, הקמת בנק עור להשתלות, המתת חסד, אחריות הרופא על חיי החולה, ועוד. הספר מכיל תשובות לשאלות שנשאל הרב זצ"ל ע"י גורמים רשמיים, או, אנשים פרטיים, במשך שנים רבות. כמו כן, נמצא בספר הרצאות שנשא הרב בביה"ס לרפואה וכן, מאמרים שפרסם בכתב העת "הרפואה", ביטאון ההסתדרות הרפואית בישראל.

הספר נערך ע"י חתנו של הרב זצ"ל, ד"ר ישראל תמרי נ"י, רופא בכיר בעל שם, אתו התייעץ הרב פעמים רבות בענייני הרפואה.

הר הבית – ספר זה הוא החלק הרביעי בסדרת הספרים **"משיב מלחמה"** שכתב מו"ר הרב זצ"ל. בספר נמצא מחקר הלכתי והיסטורי מקיף על הר המוריה ומקום המקדש, בצירוף מפות מעודכנות. הספר נכתב ע"י הרב זצ"ל ויצא לאור לראשונה בשנת תשנ"ב. ספר זה אזל במהירות מהחנויות והפך ליקר המציאות. בשנת תשס"ה, לקראת יום הזיכרון העשירי לעלייתו לגזי מרומים של מו"ר, יצא הספר לאור עולם לשמחת הרבים. הספר מכיל גם מסמכים ועדויות שונות על שחרור הר הבית במלחמת ששת הימים, בחסדי ה', ע"י צבא הגנה לישראל. הספר מבטא את ניסי ה' ונפלאותיו שהתגלו לעיני העולם כולו, כאשר הובסו כל אויבי ישראל שקמו עלינו לכולותינו, והקב"ה מצילנו מידם.

תרומת הגורן א' – אוסף ראשון מתשובותיו של מו"ר הרב הראשי הגאון הרב שלמה גורן זצ"ל. אוסף זה, דן בנושאים הקשורים בחלק הראשון של השו"ע "אורח חיים". בספר, תשובות רבות המתייחסות לשאלות שהופנו אל הרב זצ"ל במשך למעלה מארבעים שנה, מהארץ ומהגולה. יצא לאור בשנת תשס"ה.

תרומת הגורן ב' – תשובות בהלכה לחלק השני בשו"ע "יורה דעה". השאלות הופנו אל הרב זצ"ל מכל העולם במשך שנים רבות. הרב ענה לכל שאלה ולכל אדם מגדול ועד קטן על אף שבמשך שנים אלו היה הרב שקוע בעשייתו הציבורית במסגרת תפקידיו הממלכתיים. מתשובותיו, משתקפת גישתו הכללית של הרב בחתירה מתמדת ליישומה החדשני של ההלכה במציאות ימינו, ובעיצוב חיינו המודרניים על פי ההלכה. בסוף הספר הובאו מפתחות נושאים ומקורות. הספר נערך ע"י נכד הרב, צבי תמרי נ"י ועל ידי קובי דמבינסקי הי"ו, ויצא לאור לקראת יום השנה הי"ז להסתלקותו של הרב זצ"ל, בשנת תשע"ב.

נאחל למשפחת הרב זצ"ל, לבנו עו"ד רמי גורן נ"י ולב"ב, לבנותיו – השופטת תחיה שפירא וב"ב, ד"ר דרורית תמרי וב"ב, לנכדים וב"ב, כמו כן, לצוותי העורכים את כתבי הרב, שהקב"ה יסייע בידם להמשיך ולפרסם את כתבי הרב הרבים שעוד נותרו על שולחנו ולהפיץ ברבים את תורתו.

נצטרף לתפילתו של נכד הרב זצ"ל, צבי תמרי הי"ו, שכתב בדברי הקדמתו לספר **"תרומת הגורן"**, שיצטרפו ספריו אלו של הרב עם יתר ספריו ופועליו הרבים, למען יהיו שפתותיו דובבות בקבר, ויקוים על ידם בקשת דוד המלך: **"אגורה באוהלך עולמים"** וזכותו של הרב זצ"ל תעמוד לכל עם ישראל עד קץ הימים. אמן.